

Éra komunismu z pohledu paní Daniely Širhalové

Únorem 1948 začíná jedno z nejsmutnějších období novodobé historie – moci se ujímá Komunistická strana. Docházelo k porušování lidských práv, nezákonnostem a vykonstruovaným politickým procesům. Tisíce našich občanů a jejich rodin byly režimem postihnuti.

V průběhu 60. let pomalu končí i doba útlaku padesátých let. Dochází k uvolnění režimu, polevuje cenzura a lidé se mohou vyjadřovat k událostem a stavu ve společnosti, ve které žili. Život nebyl jednoduchý, ale svitla naděje na zlepšení.

Uvolnění režimu vyvrcholilo v roce 1968. Došlo k výměně funkcionářů a dochází k demokratickým změnám ve společnosti. To se samozřejmě nelíbilo Sovětskému svazu. Ovšem v srpnu 1968 bylo nucen použít vojenskou sílu, aby zabránil dalšímu pokračování „Pražského jara“. Naše vláda požádala o „bratrskou výpomoc“ s jejím potlačením.

Paní Daniela Širhalová na 21. srpen 1968 vzpomíná takto:

Čas: 3:45 – 4:24, 4:46 – 4:54, 5:05 – 6:03

Ten den si pamatuji velice dobře. Bylo mi 17 let a nejživější vzpomínku mám, když maminka byla na noční a já s třemi mladšími sourozenci a tatínkem jsme byly doma. Tátu jako tehdejšího příslušníka státní bezpečnosti zavolali nad ránem do práce, což se samozřejmě někdy dělo. Vzbudila se o rok mladší sestra, která říkala, ať si pustím rychle rádio, že bude válka. Prvně jsem tomu nevěřila, ptala jsem se, co blbne. Nikdo nevěděl, co se děje, všichni byly vyjukaní a my jsme shodou okolností měli jet v ten den na severní Moravu k polským hranicím. Na pohřeb tátové babičce, která ho vychovávala. Teď jsme však nevěděli, jestli ho pustí, ale nakonec ano.

Tak jsme jeli, za námi jelo další auto a za ním tanky. Měli jsme strach, aby nás nepřeválcovali, což tedy naštěstí ne. Pak tank odbočil a právě řidič druhého vozu nám řekl, jak se bál a radši jel pořád za námi.

21. srpnem 1968 skončilo období „Pražského jara“ a nastává doba okupace a normalizace života u nás. Naděje na zlepšení a demokratizace režimu vyhasla a další lidé emigrovali do zahraničí.

Čas: 30:37 – 30:48, 30:51- 31:19

No jak jsem říkala, já jsem toho nějak moc v té době nezažila. Já jsem studovala, vlastně po té okupaci jsem šla na vysokou školu v roce 1969. V tom roce 1969 jsem šla studovat na jazykovku francouzštinu do Brna. A potom v roce 1970 jsem studovala francouzštinu, ruštinu na vysoké škole. Francie byla sice západním státem, ale výměnné pobyty byly možné a podobně, takže konkrétně mě se to nedotklo.

Cestování nebylo v době komunistické diktatury vůbec snadné. Například pokud jste chtěli vycestovat do SSSR - museli jste jet přes organizovanou skupinu, cestovní kancelář nebo jste museli mít „pozvání“ od organizace nebo občana SSSR.

Čas: 13:43- 14:15

Ten, kdo chtěl jet do Ruska, tak měl možnost. Během studia ruštiny, to už jsem učila v Křižanově, jsem dostala nabídku jet jako učitel ruštiny do Ruska. Pan ředitel mi vyšel vstříc. Bylo to o podzimních prázdninách, vyměnili jsme si nějaké hodiny a byly tam ty prázdniny, takže jsem byla Rusku. Letěli jsme letadlem do Leningradu, dnešního Petrohradu.

Paní Širhalová nám vyprávěla i o organizacích, které se zabývaly volným časem dětí a mládeže. V rámci těchto organizací bylo také možné vycestovat.

Čas: 15:15 – 16:13, 16:28- 16:39

Tehdy tady byl pionýr, jiskřičky - tam byly nejmenší, svazáci. Téměř 90 procent dětí v jiskřičkách bylo i v tom pionýru. Ve svazácích - to už teda nebyly všichni. Každý týden byla schůzka - děti tam hrály hry, sbíral se starý papír, kaštiny, šípky, léčivé byliny, které se odevzdávaly tehdy ve škole a posílaly se na výrobu léků. Dopisovali jsme si třeba s dětmi s NDR. Dopisovali jsme si s nimi rusky, a pak jsme uspořádali výměnou akci. Takže já tehdy s 15 dětmi z Křižanova jela do Ponitzu a oni potom přijeli sem.

Cestování nebylo jednoduché a člověk musel být obrněn neskutečně silnými nervy. Přesto však nemůžeme říct, že by cestování v době komunismu bylo úplné tabu. O čemž svědčí i vyprávění paní Širhalové.

Paní Širhalová je bývalá učitelka ruštiny, francouzštiny a němčiny. Zároveň byla i ředitelkou základní školy. Dokáže tedy vyhodnotit postavení školy nyní a tehdy. Zmínila nám například, jak přítěžující pro žáky bylo náboženství.

Čas: 27:40 – 28:32

No já třeba vím, že když vycházely děti ze školy, tak se na každé dítě psal extra posudek. Každé dítě mělo svůj posudek, když vycházelo po té deváté třídě a s tím posudkem byli rodiče seznámeni a museli jej podepsat. A i když s tím nesouhlasili, tak napsali třeba nesouhlasím a jak to potom bylo dále, jestli se ty děti dostali nebo nedostal, to už nevím. V této době se potíralo náboženství, to se nedá popřít. Zkrátka, kdo chodil do náboženství, byl na zelené listině nebo tak nějak. Ale jinak já jsem se s tím nesetkala, protože já jsem teda nebyla v náboženství vychovávána a takže jsem tenhle problém neměla.

A v roce 1989 už tohle všechno skončilo?

Čas:29:25 – 30:17

Ano. Tam se to obrátilo, byla tam zase jakoby jiná situace. Tohle už jako opravdu nebylo, že by byl někdo pronásledovaný nebo prostě, že by dostal nějaké špatné doporučení nebo tohle no. Víte, že mezi lidmi závist je pořád, to je jasný tohle, je teda fakt, že nebyli zase takové rozdíly mezi lidmi tehdy. Jsou lidi, kteří mají miliony, když to slyšíte, miliardy a jsou lidi teda, kteří se sotva protloukají životem, hlavně ti, co mají třeba více dětí a podobně. Takže není tam zas až taková péče toho státu jako byla tehdy, protože v téhle době se každý musí postarat o sebe sám.

Doba komunismu nebyla jednoduchá a pokud se někomu po těchto časech zasteskne, je třeba mu občas připomenout, jak to tehdy chodilo...